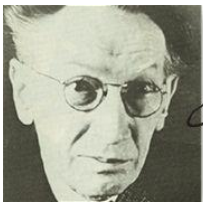

RAZRED IN PREDMET		
9. razred		
ANGLEŠČINA 	NON STOP NEWS	Tabela v prilogi.
SLOVENŠČINA 	OTON ŽUPANČIČ ŽEBLJARSKA	Povzetek iz PPT najdete v prilogi.
KEMIJA 	HRANILA IN ŽIVILA	UL najdete v prilogi.
BIOLOGIJA 	FOSILI	Povzetek iz PPT najdete v prilogi.

WHO KDO	WHERE KJE	WHAT DO THEY DO (pomagaj si z opisi v Task) KAJ DELAJO	ADDITIONAL INFORMATION DODATNE INFORMACIJE
THE NEWS TEAM			
REPORTERS, CAMERA OPERATORS			
EDITORS			
JOURNALISTS			
A DIRECTOR			
A PRESENTER			

Oton Župančič

Oton Župančič (1878–1949)

OTROŠTVO:

- premožna družina, v Vinici v Beli krajini.

ŠOLANJE:

- OŠ v Vinici,
- nižja gimnazija v Novem mestu,
- višja gimnazija v Ljubljani (selitev!),
- študij zgodovine in zemljepisa na Dunaju (1896),
- po študiju pol leta uči v Ljubljani, nato odide v tujino (Pariz, Švica, Nemčija).

POKLIC:

- Nekaj let domači učitelj v Nemčiji,
- gledališki dramaturg,
- mestni arhivar,
- upravnik SNG (Slovenskega narodnega gledališča) in Drame.

DELA:

a) Pesnik - pesniške zbirke za odrasle:

- ČAŠA OPOJNOSTI,
- ČEZ PLAN,
- SAMOGOVORI (najdaljša pesnitev Duma),
- PESMI ZA BERTO (dekadenca, simbolizem).

b) Pesnik - pesniške zbirke za otroke:

- PISANICE,
- STO UGANK,
- LAHKIH NOG NAOKROG,
- CICIBAN.

c) Dramatik: VERONIKA DESENIŠKA in NOČ NA VERNE DUŠE.

Bil je tudi **prevajalec in esejist** ter **urednik revije** Ljubljanski Zvon.

Oton Župančič: Žebljarska

Žebljarska je **SOCIALNA PESEM**. Pesem govori o težkih, socialnih razmerah, v katerih živijo in delajo žebjarji:

- delali so stari, mladi, moški, ženske,
- delali so cel dan.

Tema pesmi je zato SOCIALNA.

LIRSKI SUBJEKT v pesmi govori o žebjarjih v 1. osebi, zato lahko sklepamo, da je tudi sam žebjar.

LIRSKA ali **IZPOVEDNA PESEM**, ker izraža svoja čustva in občutja.

PONAVLJANJE: od štirih do ene (refren)

PODOBNOGLASJE: pesnik posnema zvoke v kovačnici

RITEM: enakomeren, monoton, posnema udarce kladiv

Hranila in živila

Preberi snov v učbeniku str. 77 in odgovori na vprašanja.

1. Hrana je vir energije za človeško telo

- Kakšna je razlika med živili in hranili?
- Katere snovi so v živilih?
- Kaj pomeni mikrohranila/makrohranila? Naštej jih.

2. Vloge posameznih hranil

hranilo	vloga
Ogljikovi hidrati	
Maščobe	
Beljakovine	
Voda	
Vitamini	
Minerali	
Prehranske vlaknine	

3. **Energijska vrednost živil** nam pove, koliko energije vsebuje 100 g živila.

Predstavlja **vsoto** vseh energijskih vrednosti ogljikovih hidratov, maščob in beljakovin v nekem živilu.

Enota za merjenje energijske vrednosti je džul (joule, J) oz. kJ, stara enota pa je kalorija (cal).

$$1000 \text{ J} = 1 \text{ kJ}$$

$$1000 \text{ cal} = 1 \text{ kcal}$$

$$1 \text{ cal} = 4,2 \text{ J}$$

$$1 \text{ kcal} = 4,2 \text{ KJ}$$

Energijske vrednosti hranil:

- Ogljikovi hidrati: 17 kJ/g
- Beljakovine: 17 kJ/g
- Maščobe: 37 kJ/g

NALOGA 1: Izračunaj energetska vrednost 100 g sira. POMOČ: v učbeniku na str. 78 imaš podoben izračun energijske vrednosti kefirja.

100 g sira vsebuje:

- 27 g beljakovin,
- 28 g maščob in
- 2 g ogljikovi hidratov.

NALOGA 2: Poišči 1 živilo v kuhinji (testenine, mlečni izdelki,...) in zapiši kar lahko razbereš iz deklaracije. Deklaracijo lahko tudi izrežeš in prilepiš v zvezek. Izpiši tudi energijsko vrednost živila.

UMETNOST BRANJA DEKLARACIJ

Sušene jajčne testenine

Sestavine: **pšenični durum zdrob, jajca 13 %**.
Lahko vsebuje sojo.

Povprečna hranilna vrednost	na 100 g	na porcijo (85 g)**	% PV *na 85 g
energijska vrednost	1542 kJ 364 kcal	1319 kJ 311 kcal	16 %
maščobe	2,8 g	2,4 g	3 %
od tega nasičene	0,4 g	0,3 g	2 %
ogljikovi hidrati	70,0 g	60,0 g	22 %
od tega sladkorji	3,7 g	3,2 g	4 %
prehranska vlaknina	3,4 g	2,9 g	-
beljakovine	13,0 g	11,0 g	22 %
sol	0,03 g	0,03 g	1 %

*PV = Priporočeni vnos za povprečno odraslo osebo (8400 kJ/2000 kcal).
Uporabno najmanj do: 03/2018

Vsebina za ~3 porcij
Hraniti na suhem.
Čas kuhanja: 5 min
Neto količina: 400 g
Proizvajalec: Prizma d.o.o., Ljubljana, Slovenija
www.prizma.si
Država porekla: Slovenija

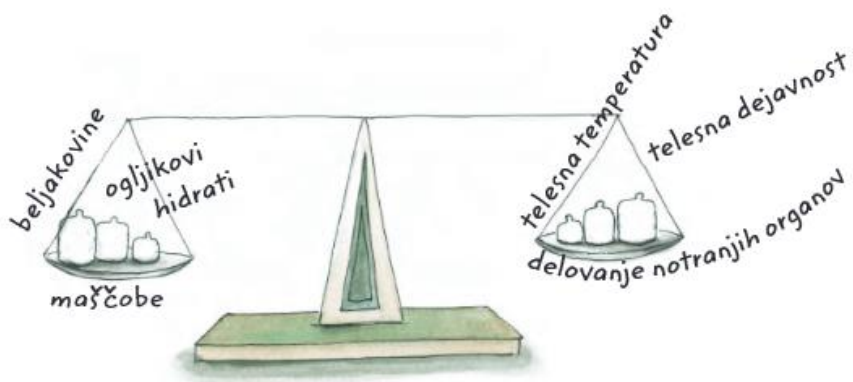
4. Uravnotežena prehrana

a) Kakšno mora biti razmerje ogljikovih hidratov, beljakovin in maščob v uravnoteženem obroku?

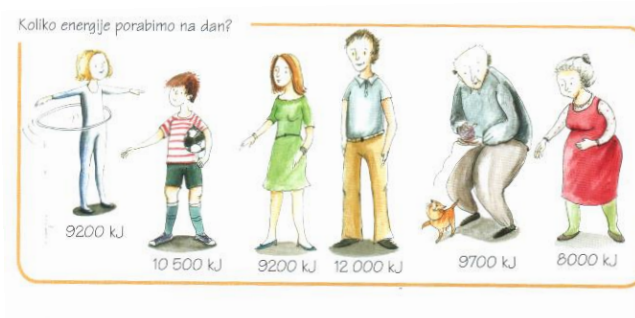
- b) Katerih živil moraš jesti največ in katera le občasno?
- c) Koliko vode moraš popiti na dan? Zapiši energijsko vrednost vode.
- d) V tvoji prehrani mora biti prisoten fosfor in kalcij. Zakaj?
- e) Uživati moraš živila, ki vsebujejo železo. Zakaj?
- f) Katere minerale še potrebuje tvoje telo?

5. Telo potrebuje energijo

- a) Zakaj človeško telo potrebuje energijo?

- b) Na podlagi sličice lahko ugotovite kolikšna je vaša potreba po energiji. Koliko energije potrebujejo dekleta? Koliko fantje?

- c) Od česa je odvisna potreba po hranilnih snoveh in energiji?

Ponovi! Učbenik str. 81: RAZMISLI IN ODGOVORI, 1. in 2. Naloga

Dokazi o evoluciji – FOSILI

1. KAJ SO FOSILI?

FOSILI ali **OKAMNINE** so ostanki odmrlih organizmov, ki so v različnih obdobjih v preteklosti živeli na zemlji.

Izraz FOSIL izhaja iz latinske besede *fossilis* = **izkopanina** ali nekaj, kar je izkopano iz zemlje.

2. PRIMERI FOSILOV (U- str. 94 in 95)

a) **OSTANKI ŽIVALI:** okamnelo zunanje ali notranje ogrodje (okostja, hišice in lupine mehkužcev, oklepi, okamneli živalski iztrebki ali koproliti)

b) **OSTANKI RASTLIN:** pelod, odtisi listov in debel, premog (poogleneli deli drevesastih praproti v drevesastem okolju)

c) **IZSUŠENI ORGANIZMI** ali **MUMIFIKACIJA** ([poišči razlago na internetu](#))

č) **JANTAR** (v smoli ujete žuželke)

d) **LEDENI BLOK** ali **KONZERVACIJA** (v ledu mumificiran mamut)

3. KAJ NAM POVEDO FOSILI? **Pripovedujejo nam o razvoju življenja.**

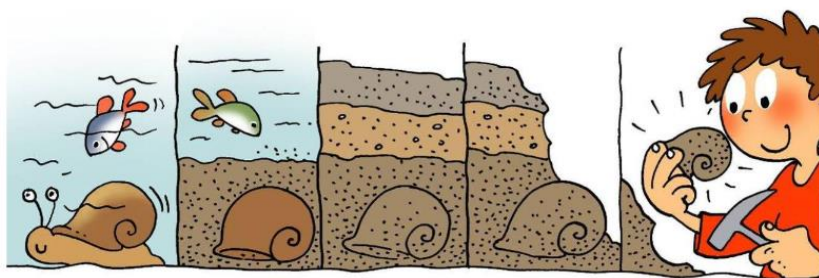
- **Rastlinski fosili** povedo nekaj o podnebjju v času, ko so te rastline še živele.
- **Oblika zob** nam pove, s čim se je žival hranila.
- **Kosti** nam povedo marsikaj. Oblika sklepa nam kaže, katere gibe je žival lahko naredila.
- **Odtisi nog** kažejo, kako se je žival premikala.

Kako je bil mamut prilagojen takratnemu ledenodobnemu podnebjju in kako se razlikuje od današnjega slona?

	Azijski slon	Mamut
višina	2–3 m	2,5–3 m
masa	2,5 t	6–8 t
okli		
ušesa		
poraščenost		
prehrana	trava, listje, plodovi	trava

4. KAKO NASTANEJO FOSILI? (opiši nastanek s pomočjo slik, U-str. 93)

5. KAKO UGOTOVIMO STAROST FOSILA?

Starost fosilov najbolj natančno določimo s pomočjo **naravne radioaktivnosti kamnin.**

● C 12
● C 14

Ogljik obstaja v naravi v dveh oblikah izotopov, C12 in C14. Organizmi oba izotopa privzemajo iz okolja. Rastlina C12 sprejme iz zraka v obliki CO_2 in ga vgradi v organske snovi. Rastline so hrana živalim, rastlino jede pa so hrana mesojedim. Tako se v vseh organizmih kopičita C12 in C14.

Ko organizem umre, je v njenem okostju razmerje med atomi C12 in C14 **enako** kot v ozračju.

Količina C12 se s časom ne spreminja. C14 pa počasi razpada in se spreminja v izotope dušika (N14) in argona, zato je C14 v okostju vedno manj. Vsakih 5370 let ga je za polovico manj.

Ko fosil odkrijemo, določimo razmerje izotopov C12 in C14. Starejši, ko je organizem, manj C14 vsebuje.

PREPIŠI V ZVEZEK

6. ŽIVI FOSIL

Živi fosili so predstavniki nekoč živečih skupin organizmov, ki se skozi geološka obdobja skoraj nič niso spremenili.

Poišči 2 primera živih fosilov in ju zapiši v zvezek (U, str. 96).